

27. Over sneuvelen te Schoorbakke, desertie en Vlaams activisme

Tijdens mijn zoektocht naar de gesneuvelden op het grondgebied van Groot-Pervijze tijdens de eerste Wereldoorlog ben ik toevallig een markant verhaal op het spoor gekomen. Mijn bron is het werk 'Lewyllie-Vanneste', blzn 42-45, uitgegeven in 1997 door Y. Masschelein. Daarin wordt het levensverhaal verteld van Petrus Cornelius Lewyllie die te Zillebeke werd geboren in 1888. In 1906, als 18-jarige tekent hij een tijdelijk contract bij het leger als beroepsvrijwilliger en komt hij bij het 3° Linieregiment terecht. Voorheen was hij werkzaam als schoenmaker. Een half jaar na zijn in diensttreding, in november 1906, wordt hij korporaal benoemd. Op 01/05/1908 krijgt hij een bevordering tot sergeant en op 01/02/1909 verlengt hij zijn contract tot 01/03/1910 waarna de overeenkomst opnieuw verlengd werd.

Op 10/11/1911 stapt hij over naar de 'Gendarmerie Nationale' waar hij in dienst treedt als 'maréchal des logis de 2° classe à pied'. Na verschillende detacheringen - waarbij hij onder andere te Kortrijk terecht komt - en benoemingen wordt hij in september 1913 'maréchal des logis chef à cheval'. Dan breekt de oorlog echter uit en wordt hij aangeduid om bij het leger de functie van 'officier auxiliaire d'infanterie' waar te nemen en dit voor de duur van de oorlog die langer zou duren dan iedereen durfde vrezen.. Op die manier komt hij bij het 2° Regiment Grenadiers terecht waar hij de graad van onderluitenant krijgt. Terwijl hij al ingezet is in de oorlog, huwt hij in september 1914 met Augusta Gilbert, afkomstig van Mont Saint Guibert (Brabant).

Huwelijksgeluk zal hij niet kennen want het Belgisch leger wordt alsmear verder achteruit gedreven door de Duitsers, tot wat ervan overblijft aan de IJzer aankomt in de tweede helft van oktober 1914. Tot eind oktober woedt de IJzerslag volop en vallen er duizenden jonge Belgische soldaten. Velen laten hun leven aan de IJzer tussen Schoorbakke en Oud-Stuivekenskerke. De Grenadiers van het 2° regiment zijn er ingezet in de buurt van Schoorbakke en op 26 oktober valt ook Pieter Lewyllie. Als de gevechten voorbij zijn, is er van hem geen spoor meer te bekennen. Hij is vermist en men is de mening toegedaan dat hij gesneuveld is. Velen worden op die manier dood verklaard, spijtig, maar voor velen is het de bittere waarheid.

Op 15 februari 1915 wordt Pieter postuum benoemd tot Ridder in de Leopoldsorde, 'tombé en brave, le 26 octobre 1914 à Schoorbakke, pour la défense des foyers et de l'honneur du peuple Belge'. Een order van zijn regiment geeft meer bijzonderheden over de omstandigheden waarin hij sneuvelde : 'officier met een opmerkelijke moed, adjunct van zijn batallionoverste, werd zeer ernstig verwond op 26 oktober 1914 tijdens de slag aan de IJzer door een kogel die zijn borst doorboorde terwijl hij een bericht bracht naar de commandant van zijn eenheid in eerste linie'. Hiervoor werd hij bij koninklijk besluit van 04/04/1917 benoemd tot Ridder in de Orde van Leopold met het Oorlogskruis.

Wat blijkt echter later na het einde van de oorlog ? Pieter Lewyllie is niét gesneuveld. Hij is wel zwaar gewond geraakt maar gevangen genomen door de Duitsers en na herstel overgebracht naar een krijgsgevangenenkamp in Duitsland. De oorlog was ten einde, de krijgsgevangenen kwamen vrij en keerden terug naar België, Pieter Lewyllie echter niet. Hij bleef in Duitsland en wat bleek door getuigenverklaringen ? Tijdens zijn verblijf in het Duitse krijgsgevangenenkamp liet hij zich opmerken door zijn activisme.

Het activisme was een stroming in de Vlaamse beweging die tijdens de Eerste Wereldoorlog wenste gebruik te maken van de Duitse bezetting om bepaalde rechten te verwerven voor het Vlaamse volksdeel. De hervormingen, in die periode tot stand gekomen werden in 1918 tenietgedaan en de activisten werden gerechterlijk vervolgd.

Zo kwam ook Pieter Lewyllie onder die gerechterlijke vervolging terecht : op 01/04/1919 wordt hij beschuldigd van desertie en op 17/02/1920 wordt hij gedegradeerd tot soldaat en wordt hij administratief overgeplaatst naar het 1° Regiment Grenadiers. Vervolgens wordt hij op 26/02/1922 door de krijgsraad van Brabant op beschuldiging van verraad ter dood veroordeeld. In 1936 wordt de beschuldiging van desertie echter ingetrokken omdat er volgens een omzendbrief van 15/02/1936 geen reden bestaat om een persoon die geen militair meer is, bij verstek te veroordelen uit hoofde van een desertie gepleegd tijdens de periode dat hij militair was.

Ondertussen zijn dat allemaal de minste zorgen voor Pieter, hij zit veilig en wel in Duitsland en bouwt er een nieuw leven op. Of dit met zijn echtgenote is, is onbekend. Feit is dat hij op 8 januari 1925 Duits staatsburger wordt en de naam Peter Lewyllie aanneemt. Hij vestigt zich te Berlijn en wordt er zaakvoerder van het gekende hotel 'Am Zoo' in de Budapesterstrasse.

We maken een sprong voorwaarts tot in 1946. Op verzoek van de Staatsveiligheid wordt een klacht tegen Peter Lewyllie ingediend. Een dossier wordt geopend wegens lidmaatschap van de 'Commissie tot uitvoering van de herstelverordening', de zogenaamde Bormscommissie. De Bormscommissie werd bij verordening van 06/09/1940 door de Militärverwaltung opgericht tot het toekennen van schadevergoedingen aan oud-activisten. Deze commissie stond onder voorzitterschap van August Borms, oud-activist. Meer dan negenhonderd personen – waaronder dus ook Peter Lewyllie – ontvingen schadevergoedingen, die na de tweede Wereldoorlog werden teruggevorderd. August Borms zelf werd gearresteerd, ter dood veroordeeld en op 12/04/1946 gefusilleerd.

Ondertussen is Peter Lewyllie een tweede maal gehuwd met de Duitse Martha Pieritz. Op 6 mei 1951 wordt het echtpaar Lewyllie-Pieritz in Berlijn heringeschreven, komende van Buenos Aires in Argentinië. Wanneer en waarom ze uit Duitsland naar Argentinië vertrokken zijn is niet bekend maar misschien niet moeilijk te raden als we weten hoeveel Duitsers en Belgische activisten na de bevrijding veiliger oorden opzochten in Argentinië. Na de collaboratie tijdens de oorlog volgde de repressie na de oorlog en voor degenen die het zich financieel konden veroorloven was Argentinië een welgekomen schuiloord tot de storm over was of voor de rest van hun leven.

Peter en Martha gaan wonen in de wijk Charlottenburg die samen met enkele andere wijken de Engelse bezettingszone vormt in het naoorlogse Berlijn. Voor de rest van zijn levensdagen blijft hij in dezelfde wijk wonen tot hij op 22 juli 1964 overlijdt. Zijn weduwe overleeft hem tot 30/03/1992.